

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Rakousko – volby 2006

(13/2007)

Zuzana Martykánová

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH:

1. POLITICKÝ SYSTÉM.....	2
2. CHARAKTERISTIKA STRANICKÉHO SYSTÉMU A PARLAMENTNÍCH STRAN.....	3
3. VÝSLEDKY VOLEB A NOVÉ SLOŽENÍ PARLAMENTU.....	6
4. DOSAVADNÍ SLOŽENÍ VLÁDY A PARLAMENTU.....	7
5. PRAMENY.....	8

1. POLITICKÝ SYSTÉM

Rakouská federace je demokratickou parlamentní republikou, jejíž systém bývá nazýván jako „klasický republikánský parlamentarismus“¹.

Zákonodárna moc: Je v roku dvoukomorového rakouského parlamentu, který je tvořen jednak Národní radou (*Nationalrat*) a dále Spolkovou radou (*Bundesrat*). Národní rada sestává ze 183 poslanců volených tajnou, rovnou, přímou a všeobecnou volbou² na 4 roky³ podle poměrného volebního systému (d'Hondtova formule) s kvórem 4%. Národní rada je komorou, jejíž vliv na tvorbu legislativy převažuje. Spolková rada je druhou komorou rakouského parlamentu, kterou reprezentují poslanci ze zemských parlamentů jednotlivých zemí. Jejich počet je závislý na počtu obyvatel dané země⁴. Poslanci Spolkové rady jsou voleni nepřímo zemskými sněmy a délka mandátu poslance ve Spolkové radě je tedy závislá na délce mandátu jednotlivých zemských sněmů (toto volební období může být pěti nebo šestileté). Na rozdíl od Národní rady, jejíž zasedání jsou přerušována volbami, zasedá Spolková rada trvale a zajišťuje tak kontinuum.

Výkonná moc: V čele rakouské vlády stojí kancléř s významnými pravomocemi⁵. Rakouský kabinet je tvořen jednotlivými ministry s osobní zodpovědností za příslušný resort; tato odpovědnost je utvářena ve vztahu k Národní radě. Dalším článkem výkonné moci prezident, volený přímo na šest let s možností znovuzvolení. Volba prezidenta

---

¹ V. Klokočka 1996, citováno podle Řichová a kol. 2004

² Volí i ti rakouští občané, kteří jsou usazeni v zahraničí.

³ Toto období může být Spolkou radou nebo spolkovým prezidentem zkráceno, aby tak bylo umožněno uspořádat předčasné volby.

⁴ Rakouská ústava stanoví, že počet zástupců nejlidnatější spolkové země nesmí překročit 12 poslanců, a každá země musí být reprezentována minimálně 3 poslanci.

⁵ Jedná se o osobu značně nezávislou. Jeho pravomocje nejsou nikde explicitně uvedeny, původně byla práva, jimiž disponoval, relativně omezena, ale v důsledku praxe a výkonu funkce jednotlivými osobnostmi se pole působnosti spolkového kancléře v Rakousku značně rozšířilo.

je dvoukolová, v prvním kole je zapotřebí absolutní většiny, ve druhém kole, do kterého postupují dva kandidáti z prvního kola, pak již většiny relativní. Skutečnost přímé volby prezidentu propůjčuje vysokou míru legitimacy. K jeho funkcím patří jmenování kancléře⁶, akceptace ministerských kandidátů, odvolání vlády a svolávání zasedání Národní rady. Je vrchním velitelem armády, do jeho pravomocí patří i podepisovat smlouvy, jmenovat diplomaty a reprezentovat zemi.

Od roku 2004 je prezidentem země Heinz Fischer (SPÖ, byl zvolen v prvním kole 52% hlasů po smrti Thomase Klestila). Spolkovým kancléřem je Alfred Gusenbauer (za SPÖ, od 1. ledna 2007). Národní rada má tři předsedy (vždy po třech z nejsilnější strany), v současné době to jsou: Barbara Prammer (SPÖ), Michael Spindelegger (ÖVP) a Eva Glawischnig-Piesczek (Grüne).

2. CHARAKTERISTIKA STRANICKÉHO SYSTÉMU A PARLAMENTNÍCH STRAN

Rakouský stranický systém je možno charakterizovat jako konsociační systém (převážně v letech 1945 - 1966), dnes bývá označován za systém neokorporatistický, charakterizovaný spojením stran a odborových svazů⁷. Stranický systém je charakterizován třemi základními tábory: 1) levicovým, který je tvořen sociální demokracií, 2) katolicko-konzervativním a 3) nacionalistickým. Všechny tyto tři tábory se postupně utvářely v 19. století a staly se základem pro formování tří moderních politických stran na základě štěpných linií třídní diference (ekonomické a sociální štěpení), náboženství (aktivní katolictví vs. antiklerikálové) a štěpení centrum vs. periferie. Pro rakouský systém je charakteristická jeho úplná inovace po obou světových válkách (nový volební systém, nové strany) spojená s konsociačním řešením problémů (strany s původně antagonistickými vztahy spolu začaly po válkách spolupracovat).

---

⁶ Jedná se o představitele nejsilnější strany.

⁷ Spojení stran a odborových svazů tak jednotlivým profesním komorám zajišťuje vliv na legislativní kroky jak vlády, tak Národní rady. Odbory sdružující až 60% zaměstnanců jsou významnou součástí rakouského politického systému; v Rakousku existují 3 zastřešující organizace:

- Spolková průmyslová komora (*Bundeskammer der Gewerblichen Wirtschaft*)
- Rakouský svaz dělnických komor (*Österreichischer Arbeiterkammertag*)
- Konference zemědělských komor (*Präsidentenkonferenz der Landwirtschaftskammern Österreichs*)

Krom toho existuje zastřešující nadstranický Rakouský odborový svaz (*Österreichischer Gewerkschaftsbund – ÖGB*). Významným termínem je v této souvislosti tzv. *Sozialpartnerschaft* (sociální partnerství), které tuto spolupráci popisuje.

K nejvýznamnějším politickým stranám patří Sociálně demokratická strana Rakouska (*Sozial demokratische Partei Österreichs – SPÖ*) a Rakouská strana lidová (*Österreichische Volkspartei – ÖVP*)⁸, které spolu v letech 1947 – 1966 významně spolupracovaly formou velké koalice (v letech 1956 – 1983 si tyto strany rozdělovaly přes 90% křesel v Národní radě). Významný vliv v rakouském stranickém systému má i Svobodná strana Rakouska (*Freiheitliche Partei Österreichs – FPÖ*).

Základem jsou dvě velké strany – SPÖ a ÖVP – s tradicí spadající do období monarchie, k nimž se řadí relativně malé strany nacionalistické (FPÖ, dále pak Svaz pro budoucnost Rakouska - *Bund für Zukunft Österreichs – BZÖ*).

SPÖ: Sozialdemokratische Partei Österreichs (Sociálnědemokratická strana Rakouska)

- *Základní charakteristika:* středolevá strana, jedna ze dvou nejvýznamnějších stran v Rakousku, s dlouhou tradicí (první založení proběhlo již v roce 1874 V. Adlerem). Jako Sociálně-demokratická strana Rakouska vznikla v roce 1991. Je členem Sociálně-demokratické strany Evropy (SPE) v Evropském parlamentu.
- *Hlavní principy:* liberální demokratické principy (svoboda, rovnost), sociální spravedlnost (plná zaměstnanost, sociální solidarita); základní programové body pro volby v roce 2006: sociální problematika (odpuštění studentských poplatků, garance minimálního platu, konec privatizace státního majetku), modernizace a liberalizace.
- *Zahraniční politika:* ve vztahu k EU je kladen důraz na evropskou sociální politiku (snaha o vybudování jednotné sociální a bezpečnostní politiky EU), reformu evropských institucí, podporu rozšiřování Evropy; k NATO⁹ spíše negativní, podpora neutrality

ÖVP: Österreichische Volkspartei (Rakouská lidová strana)

- *Základní charakteristika:* křesťansko-sociální, konzervativní strana, jedna ze dvou největších rakouských stran. Vznikla v roce 1945. Je členem Evropské lidové strany – Evropských demokratů (EVP, angl. EPP).

---

⁸ Původně patřila k relativně silným stranám i KPÖ – Komunistická strana Rakouska, která ale od roku 1959 nemá zastoupení v rakouském parlamentu.

⁹ Ve stranickém ani vládním programu není o NATO explicitní zmínka. SPÖ podporuje mírové řešení konfliktů a konsenzuální jednání, vojenské spojení považuje po pádu železné opony a zániku situace bipolárně rozděleného světa za irelevantní.

⁹ Založeno v lednu 2007

- *Hlavní principy:* svoboda, humanita, zodpovědnost, subsidiarita, trvale udržitelný rozvoj, ekologie.
- *Zahraniční politika:* podpora evropské politiky, neutralita, mírové řešení konfliktů, spíše podpora jednotné bezpečnostní politiky EU nežli politiky NATO

FPÖ: Freiheitliche Partei Österreichs (Svobodná strana Rakouska)

- *Základní charakteristika:* pravicově populistická, nacionálně konzervativní strana. Založena v roce 1956 ve Vídni (předcházela jí Svaz nezávislých – *Bund der Unabhängigen – BdU*). V rámci Evropského parlamentu jsou součástí seskupení Identita, tradice, suverenita¹⁰.
- *Hlavní principy:* udržování a podpora německého fenoménu v rakouských dějinách, proti katolicismu, proti socialismu, nacionální názory (podpora Rakouska), svoboda, svobodný trh, podpora rodiny a rakouské identity, tvrdá bezpečnostní opatření, proti imigrační politika
- *Zahraniční politika:* relativně protievropská (proti vstupu Turecka do EU, proti evropské ústavě, snaha uchovat si národní identitu), podpora neutrality

Die Grünen (Zelení)

- *Základní charakteristika:* ekologicky zaměřená, demokratická, spíše levicově orientovaná strana. Založena v roce 1986 jako *GAL - Zelené alternativní strany (Grüne Alternative Parteien)* v souvislosti se vstupem do Národní rady. V rámci Evropského parlamentu jsou součástí Evropské strany zelených.
- *Hlavní principy:* ekologie, trvale udržitelný rozvoj, podpora menšin, rovnost mužů a žen
- *Zahraniční politika:* podpora rakouské neutrality, konsenzuální řešení konfliktů bez využití vojenské moci, podpora rozšíření Evropské unie, podpora přijetí evropské ústavní smlouvy.

BZÖ: Bund für Zukunft Österreichs (Svaz pro budoucnost Rakouska)

- *Základní charakteristika:* pravicová populistická, nacionálně konzervativní strana. Byla založena v roce 2005, vznikla odštěpením od FPÖ. Nemá zastoupení v Evropském parlamentu.
- *Hlavní principy:* nacionální politika, podpora rakouské identity, negativní náhled na přistěhovalectví, sociální tematika (zavedení Tobinovy daně)
- *Zahraniční politika:* podpora vzniku dvoufázové Evropy, nesouhlas se vstupem Turecka do EU, neutralita Rakouska by měla odpovídat současné situaci.

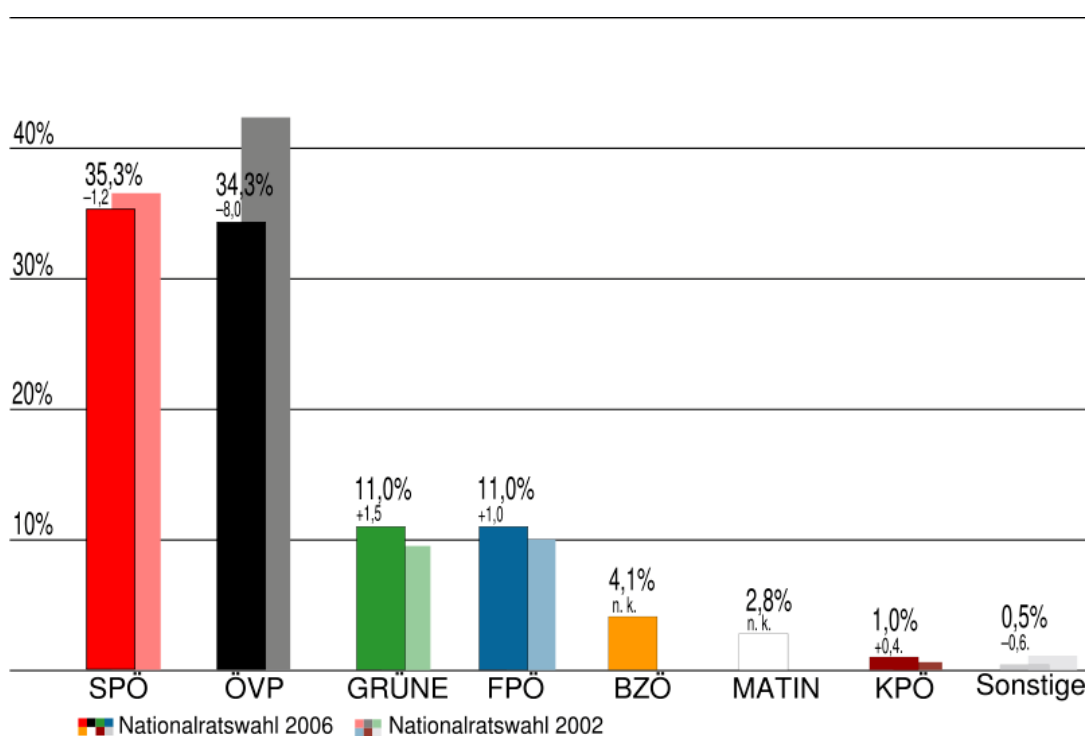
---

¹⁰ Založeno v lednu 2007

3. VÝSLEDKY VOLEB A NOVÉ SLOŽENÍ PARLAMENTU

Parlamentní volby do Národní rady se konaly 1. října 2006. Volební účast činila 78,49%. Ve volbách zvítězila Sociálnědemokratická strana Rakouska v čele s Alfredem Gusenbauerem, na druhém místě se s relativně velkým propadem oproti předešlým volbám umístila Rakouská lidová strana dosavadního kancléře Wolfganga Schüssela. Následovaly pak s téměř identickou voličskou podporou Strana zelených a Svobodná strana Rakouska. Jako poslední se do nově zvolené Národní rady dostala strana BZÖ, Svaz pro budoucnost Rakouska.

Graf 1: Volební zisky jednotlivých politických stran při volbách do Národní rady v letech 2002 a 2006.

MATIN – Seznam Dr. Martina – pro demokracii, kontrolu a spravedlnost. V roce 2004 strana Seznam Dr. Martina – pro řádnou kontrolu v Bruselu získala dva mandáty v Evropském parlamentu.

KPÖ – Komunistická strana Rakouska.

Pramen: http://de.wikipedia.org/wiki/Nationalratswahl_in_%C3%96sterreich_2006

Tabulka 1: Složení Národní rady po volbách 2006

Parlamentní strany	Výsledek voleb (%)	Počet mandátů	Změny v počtu mandátů (vzhledem k volbám 2002)
SPÖ	35,34	68*	-1
ÖVP	34,33	66	-13
FPÖ	11,04	21	+3
Die Grüne	11,05	21	+4
BZÖ	4,11	7	+7

* Jeden mandát SPÖ získala díky spojení se stranou Liberální fórum.

(Pramen: http://www.parlament.gv.at/portal/page?_pageid=888,81431&_dad=portal&_schema=PORTAL)

Tabulka 2: Rakouské strany zastoupené v Evropském parlamentu (2004 – 2009)

Parlamentní strany	Jako součást	Počet mandátů
SPÖ	SPE	7
ÖVP	EVP	6
FPÖ	ITS	1
Die Grüne	Zelení	2
Liste Hans Peter Martin	Nezařazení / Liberálové	1 / 1

(Prameny: <http://www.europarl.europa.eu/members/expert.do?language=DE>, http://www.parlament.gv.at/portal/page?_pageid=907,82110&_dad=portal&_schema=PORTAL)

4. DOSAVADNÍ SLOŽENÍ VLÁDY A PARLAMENTU

Předposlední rakouské volby do Národní rady se odehrály v roce 2002. V těchto volbách zvítězila se 42 % hlasů ÖVP, Rakouská lidová strana. S 36,5 % ji následovala SPÖ, Sociálně demokratická strana Rakouska. FPÖ a Zelení se pohybovali v rozmezí 10, resp. 9,5 %. Vláda, která byla na základě výsledků voleb do Národní rady sestavena, byla vládou vedenou kancléřem Wolfgangem Schüsslelem. Tato vláda se výkonu úřadu ujala 28. února 2003. Vládu sestavovala vítězná ÖVP a do koalice přizvala stranu FPÖ. Po jejím rozpadu a vzniku strany BZÖ v roce 2005 koalici tvořily strany ÖVP, BZÖ a FPÖ. V parlamentu tak vládní koalice disponovala 97 poslanci (ze 183).

Ve volbách v roce 2006 vyhrála s relativně nevelkým náskokem SPÖ, která vytvořila vládní koalici s ÖVP. Vláda Alfreda Gusenbauera (SPÖ) nastoupila do úřadu 11. ledna 2007. Velkou vládní koalici v současné době tvoří 134 poslanců.

Tabulka 3: Složení Národní rady po volbách v roce 2002

Parlamentní strany	% hlasů 2002	% hlasů 2006	Změny v % hlasů	Počet mandátů 2002	Počet mandátů 2006	Změny mandátů
ÖVP	42,30	34,33	-7,97	79	66	-13
SPÖ	36,51	35,34	-1,17	69	68	-1
FPÖ	10,01	11,04	+1,03	18	21	+3
BZÖ (vznik 2005)	-	4,11	+4,11	-	7	+7
Die Grüne	9,47	11,05	+1,58	17	21	+4

(Pramen: http://www.parlament.gv.at/portal/page?_pageid=888,81431&_dad=portal&_schema=PORTAL, http://www.bmi.gv.at/wahlen/nrw_241102.asp)

5. PRAMENY

LITERATURA:

Říchová, B. a kol. (2004): „Komparace politických systémů II.“ VŠE. Praha

PROGRAMY STRAN:

<http://www.spoe.at/page.php?P=101266> (21. 5. 2007) – SPÖ

http://www.spoe.at/bilder/d251/spoe_partei_programm.pdf (21. 5. 2007) - SPÖ

http://www.oevp.at/download/Regierungsprogramm_2007-2010.pdf (21. 5. 2007) - ÖVP

<http://www.fpoe.at/index.php?id=459> (21. 5. 2007) – FPÖ

http://www.gruene.at/uploads/media/grundsatzprogramm2001_03.pdf (21. 5. 2007) - Die Grüne

http://www.bzoe.at/index.php?content=bzoe_programm (21. 5. 2007) – BZÖ

OSTATNÍ ODKAZY:

http://de.wikipedia.org/wiki/Bundesregierung_%28%C3%96sterreich%29 (22. 05. 2007)

http://www.parlament.gv.at/portal/page?_pageid=888,81431&_dad=portal&_schema=PORTAL (22. 05. 2007)

http://www.bmi.gv.at/wahlen/nrw_241102.asp (22. 05. 2007)

<http://www.europarl.europa.eu/members/expert.do?language=DE> (22. 05. 2007)

http://de.wikipedia.org/wiki/Nationalratswahl_in_%C3%96sterreich_2006 (21. 05. 2007)

<http://www.bundeskanzler.at/> (22. 05. 2007)